

Megjelenik havonként
háromszor, egy-egy
íven, negyedréti árkban,
közhasznú tartalommal.

Előfizethetni egy
évtérre, vagyis félévre:
helyben, házhöz hordás-
sal 1 frt 50 kr., vidékre,
postán küldve 2 frtál.
Egyes szám ára 10 ujkr.

HORTOBÁGY

FOLYÓIRAT.

Előfizetést elfogadnak
a helybeli könyvtárak,
Borsos Ferencza
gyógyszerész úr, és a
szerkesztő.

Minden e folyóirattal
vonatköző levelek a
szerkesztőhöz (Szé-
uteza 2465-dik szám)
intézendők.

1862.

7. szám.

Jan. 1.

A Kunok.*)

A 13-dik század közepén, egy rémhír
reszketteté meg a félvilágot. A chinai
falak mellől, elláthatlan sokaságu rab-
lőcsorda kerekedett fel és indult,
Dsingiszkan vezérlete alatt, nyugot
felé; nem hatalmasb szomszédok ál-
tal tova üzetve, nem is boldogabb
hazát keresni, hanem a hódításvágy
és vérszomj állati ösztönétől korbá-
csollatva. „A tatárok jönnek!” kialto-
zák mindenfelé, az iszonyat hangjain,
és egész nemzetek futottak szét a
vad csorda előtt, vagy hullottak el, az akadályt
nem ismerő tatár bárdok alatt.

Azon népek közé, melyek a vérszomjas
mongol had pusztításának áldozatul estek, tarto-
zott a kun nép is, keleten maradt ivadékai a hun-
noknak s nekünk távolról, de vérszerint való
rokonaink. Két izben ütköztek meg a temérdek
ellenséggel s két izben szenvedvén kiheverhet-
len vereséget, kénytelenek voltak sátorfaikat fel-
szedni és nyugaton keresni menedéket, e második
özönvíz előtt.

Magyarországon ekkor IV-dik Béla uralko-
dott. Dicső fejedelem, kinek vitézsége és böl-
cseségénél, csak szerencsétlensége volt nagyobb,
s kitől a történelem igaztalanul tagadja meg a
„nagy” melléknevet. Ezen derék királyhoz folya-
modtak a földönfutó kunok, hogy fogadja őket
országába és szívébe. A magyar király magyar
ember volt s üldözött rokonait nem hagyta oltalom

nélkül, hanem több országnagy aggodalma¹⁾ da-
czára is, vendégszeretettel fogadta őket.²⁾ A ku-
nok fejedelme Kuthen, maga és népe nevében
örök hűséget fogadott a magyar kormánynak s
negyvenezer fegyveresből álló népét, hazánk vé-
delmére felajánlotta; csupán az ország valamely
kís részét kérvén magának és kunjainak, hol biz-
tosan megvonulhassanak. De IV-dik Béla többet
tett: testvéreül nyilvánítá Kuthent, annak egyik
főemberét Uzád herceget pedig, híres Ónod vá-
rával s ahhoz tartozó jobbágyok és földekkel
megajándékozta.

A királyi udvarban, többek közt egy Ando-
rási Lajos nevű nemes magyar ifju, és egy Margit
nevű udvarhölgy is tartózkodtak. Ez a két fiatal
ember, háborítlan élvezé a kölcsönös szerelem édes
örömeit, mind addig, midőn Andorási észrevevé,
hogy Margit — inkább női kíváncsiság, mint ka-
czérságból — kissé feltűnő érdekléssel nézegette a
csinos Uzádot. Egy csekély összezőrdülés³⁾, és
vége lett a szép reményekkel kecsegtető sze-
relmi viszónynak. Mert Uzád mindjárt az össze-
zőrdülés után, négy szem közt találkozáván Mar-
gittal⁴⁾, a gyöngé és épen akkor neheztelő hől-
gyet, mézesmázos szavaival meghódította, és a két
rokon nemzet egyesülését buzgón ohajtó király
megegyezésével⁵⁾ nőül vevé.

Nagy ünnepélylyel ment végbe a menyegző,
s az új párt, Ónod falai közt nagy ünnepély foga-
dá⁶⁾, melynek végeztével a boldogság özönében
uszó herceg, esküt tétetett nejével,⁷⁾ hogy előtte
soha titkot nem fog tartani. Szegény Margit! most

*) Irta Hegyalji. Zenéjét szerzette Császár György.

¹⁾ Első felvonás, 1-ső jelenet. ²⁾ Diszmenet. ³⁾ 2-dik jel.
⁴⁾ 3-dik jel. ⁵⁾ Finale (zárdal). ⁶⁾ 2-dik felv. 1-ső jel. ⁷⁾ 2-dik
jelenet.

látta be:⁸⁾ mily könnyelműség volt a felindulás egy pillanatában oly ember karjaiba dőlni, kinek legfőlebb csak fényes külsejét szerette, s kinek oldalán, legelsőbb is azon bizalmatlansággal kelle találkoznia, melyért Andorásit elhagyá. Mily lelki erőbe került most azon elhatározás, hogy férjéhez mind a mellett is hű marad, és régi szerelmét elfeledni igyekszik!

Feledni? Igen, ha e világon Évát, kigyó nélkül képzelni tudnánk! De az régi dolog, hogy ezen sziszegő állatok mindenüvé beférkeznek, hol prédát sejtene. — Az ónodi paradicsomban, Margitnak egy Miksa nevű barátnője volt a kigyó, ki az urnő gyöngéit felhasználva, folyvást szemei előtt tartotta a feláldozott boldogság képét, s egyszer⁹⁾ csak azon hirrel lepi meg Margitot, hogy az elhagyott Andorási, szerelmét le nem győzhetve, egy kun szolga öltönyében a várba lopózkodott, s vele találkozni vágyik.

Még egy másik kigyó is volt az ónodi paradicsomban: Rétel nevű öreg kun főember, Uzád rokona, ki a várban tartózkodó álsruhas idegent kikémlelvén, a várurat figyelmezteté¹⁰⁾, s a hirtelen haragut dühös bosszura ingerlé, a nézetök szerint hűtlen nő ellen.

Andorási csakugyan találkozott¹¹⁾, a várkert egy lugosában Margittal, ki a viszontlátás örömének első hevében nem tagadhatá,¹²⁾ hogy őt még mindig szereti; de egyszersmind nyilvánítá, hogy Uzádnak tett szent esküjét soha meg nem szegni, szilárd eltökélése. E találkozás alatt Miksa folyvást biztatta s egyszersmind izgatta a szerelmeseket, s egyikök sem vevé észre, hogy Uzád és Rétel, a lugas mellett rejtőzve mindent látnak,¹³⁾ de semmit nem hallhatván, azt hiszik, hogy már most megczáfolhatlan bizonyítványát bírják Margit hűtlenségének.

Balvégzetők az embereknek, kivált a vérmesebbeknek, hogy nem tartják szükségesnek a dolgok mélyére hatni, hanem agyrémekek ellen, ép oly kérlelhetlen dühvel csatáznak, mint fegyverzett bajvivók ellen. A külszínből ítélő Uzád, nagy lelki kinokat állott ki¹⁴⁾ nejének hűtlensége miatt, s bár az meg sem történt valóban: Margittal, az

érette annyit áldozott, hű Margittal, fájdalmasan érezteté¹⁵⁾, indulatos természetének zajos kitöréseit. De még tilokban tartotta rettenetes bosszútervét, s mintha csak első fokán állna a sejtelemnek, lóra ült és kivágtatott a várkapuján, de a kapu előtt lováról leszállva, egy mellékajton át visszasietett.

A megrémített Margit, ekkor ismét a kigyóhoz fordul¹⁶⁾ panaszával, s szívének tiszta érzelmeit egy imában istenének bemutatván, Miksa tanácsára, bucsutalálkozást enged Andorásinak.¹⁷⁾ E pillanatban Uzád belép és a bucsuzókat egymás karjai közt találván, már most teljesen bebizonyítottanak hiszi a vélt hűtlenséget.

A nyers erő ama korszakában, iszonyuan büntették a bűnösöket, s gyakran az ártatlanokat is. Befalaztatás, kerékbetöretés, elevenen elásatás mindennapi dolgok voltak, és a nap hőse lett, ki az ismerteknél újabb, iszonyubb büntetésnemet tudott kitalálni. Uzád is nap hőse lett, mert a féltés első dühében Andorásira rohant, s cselédeivel azt összevagdaltatván elzáratá; Margitot pedig egy koporsóhoz lánczolva, a földalatti börtönök egyikében¹⁸⁾ kiozta lassu halálra.

De a bölcs királynak értésére esett e rémitő dolog, s kedveltjeinek ártatlanságáról megbizonyosodván, Andorásit kiszabadíttatá; Margitot pedig személyesen kereste fel földalatti börtönében.¹⁹⁾ Szegény Margit! félholt vala már, midőn a szabadulás napvilága, nedves rejtekéig eljutott, s csak azért jött néhány perczre magához, hogy elcsigázott lelke, az összevagdaltan elévászorgó Andorásiéval, a halálban egyesüljön.²⁰⁾

Történetünk hallgat az ártatlanok gyilkosáról, de ha életben maradt is, nemzetünk történelme bizonyítja, hogy haláttan kun társai érdemlett büntetést nyertek a felbőszített magyaroktól; s hogy e büntetés alól ő sem menekült ki: bizonyítsa azon meggyőződésünk, hogy a gondviselés mindig igazságosan működik, és büntető keze előbb — utóbb eléri a bűnöst.

¹⁵⁾ 2-dik felv. ¹⁶⁾ 3-dik jelenet. ¹⁷⁾ 4-dik jel. ¹⁸⁾ 4-dik felv. 1-ső jel. ¹⁹⁾ 2-dik jel. ²⁰⁾ Vége.

⁸⁾ 2-dik jel. ⁹⁾ 4-dik jel. ¹⁰⁾ 5-dik jel. ¹¹⁾ Változás 6-dik jel. ¹²⁾ 7-dik jel. ¹³⁾ 6-dik jel. ¹⁴⁾ 3-dik felv. 1-ső jel.

Ida emlékkönyvébe.

Neved magát szívembé véste,
Szépséged lelkemig hatott.

Az életben, szerelmem és te,
Egymás mellett vándorlatok.

Ne véd, hogy lankadjon szerelmem,
Mely, mint hold a napot, kísér;
Örök lesz az, mikint a szellem,
Mely a halál után is él.

El nem feledlek, a míg élek,
S midőn majd földben porladok:

Ómladozó sirom fűvének

Harmatkönyűje rád ragyog. D. D. Dani

Közelet.

Az alapszabályok megerősítéseig is, ideiglenesen gyűlésezésre jogosított Színügyegylet múlt hó 30-ki választmányi gyűlésében, egy nagy érdekű tárgy jött szőnyegre. — Ugyanis Reszler színigazgató felhívására, múlt őszön, előfizetést gyűjtött az egylet egy idényre, mely öt egymásután következő bérletben tavaszig volt tartandó. Ezen öt bérlet harmadikának közepén vagyunk, s ennek lejártával az igazgató többek tanácsára Miskolcra szándékozott átmenni, hogy ott 40 előadást rendezvén, úgy folytassa s végezze be az itt elmaradt két bérletet. — Most tehát az igazgató felkérte a Színügyegyletet, hogy e szándoka kivitelében pártolja, ha pedig elmenetele, bár mi ok miatt gátoltnék, nyújtson segítséget és tanácsot, hogy a most mutatkozó hiány kipótolható legyen. — Az egyletnek egyes tagjai bele nyugodnának ugyan, ha az igazgató mintegy 6 hétre Miskolcra távoznék, de miután az egylet a bérlok nevében nem intézkedhetik, sőt a bérlok többségének jóváhagyása is, azok kisebb számának akaratát nem korlátozhatja; egyenesen kimondá, hogy a színház társulat, most meglevő tagjaival, a még hátralevő 2 bérletet is játsza le. — Minthogy pedig Reszler igazgató, a miskolczi színházi választmánnyal oly szerződésre lépett, hogy ő ottan előadásait január 16-kán megkezdendi: a helybeli egylet, át fog irni azon választmánynak, hogy Reszler innen, míg a szerződött téli idényt be nem tölti, nem mehet, annál fogva legyen szíves a most mutatkozott

szép részvétet, husvét utánra, midőn t. i. e társulatnak itteni szerződése lejár, fenntartani, s ha lehet gyarapítani.

Elhatározott az is, hogy megkérik az egylet nevében, a nemzeti színház igazgatósága, hogy egy pár tagját vendégszerépekre bocsássa le; azon kívül szín, és dalműveket az egylet jóállása mellett kölcsönözzön. — Továbbá a bérletdíj lefizetésével hátrányban levő bérlok, azok befizetésére figyelmeztetni fognak.

Ugyanezen gyűlésben, a minap, hangszere eltolvajlása miatt károsult zenész folyamodványára, az e célra begyűlt összegből még meglevő 26 frt, az igazgatónak, átadás végett kiutaltványoztatott.

A helybeli Conservatorium-egylet múlt dec. 29-kén tartott gyűlésében, az ideiglenes választmány által kidolgozott alapszabályok, némi módosítással helyben hagyatván, megerősítés végett felterjesztetni határozattak. — Továbbá elhatározta a közgyűlés, hogy a helybeli ref. főiskola, és a különféle vallású egyházakkal tervezett viszonyoknak, az egylet méltányos ajánlatai és kölcsönös közreműködés alapján szabályozására, a kellő lépések megtétesse; Debreczen város Elöljárósága pedig, annak idejében segélyezésre felkéressék.

Ugyanezen gyűlésben, egyleti Elnök ur, azon örömdetes tényt jelentette be, hogy az egylet részére eddig 82 alapító, 12,600 frtot irt alá. — Az egylet e pillanatban 140 részvényest számlál, kik évenként 6 — 6 frt részvénydíjt fizetnek; ezenfelül az összes pénzajándékok, mintegy 500 frtra mennek.

Lapunk jövő számában szerencsénk leend az egylet alapszabályait t. olvasóinkkal megismertetni; valamint az egylet ügyeiben ezentul történendőket közölni, el nem mulasztjuk.

Sajnálkozva értesítjük a színház barátit, hogy Bánhidý Emilia k. a. a kedves „Irma“ (a falusiakban) és szeretetreméltó „Abigail“ (Egy pohár vízben), Reszler társulatától végkép eltávozott.

A budai népszínház első pályázata, a lehető legrosszabb eredménytel végződött. — A pályaművek egyike sem ütötte meg a mértéket, s majdnem sajnálni kell, hogy a hét közül, csak három halt meg a letiltatás dicső halálával. — Hogy a baj még nagyobb legyen: a pályázat bevégezte előtt néhány nappal, Salamon Ferencz azon indítvánnyal lép fel, hogy a pályadij, — ámbár az aránylag legjobb műre tüzetett ki, s kiadatása ennél fogva kötelességnek látszik (!) — minthogy a pályaművek közt önálló becsü egy sincs, ezáltal ne adassék ki; a bíráló Választmány pedig ezen indítványt elfogadja, és saját neve alatt fellépni nem akarva (talán áttalva), a népszínház igazgatóját megbizza, hogy az eredményt közhirré tegye, s a rendeltetésétől elvont 50 aranyra új pályázatot nyisson.

Mi egy tollvonást sem ismerünk a megbukott pályaművekből, s azokat, lapok és közönség egyhangú ítélete alapján, általában értékteleneknek kell tartanunk; de azt tudjuk, hogy az aránylag legjobb műre volt pályázat hirdetve, s a díjnak ettől — bármily rossz legyen is a mű magában, — elvonását nem helyeselhettük. — Széchenyi azt mondta, hogy a versenydíjt, a gyepen megjelent, legrosszabb gebének is ki kell adni; „de hátha — kérde Salamon ur — döglött lovat visznek oda?” — Döglött ló, természetesen nem nyerhet, mert nem futott; de a népszínház pályaművei — hogy S. ur eszmejárását kövessük — futás közben hullottak el.

Nézetünk szerint bármikor, s kivált ilyenmű pályázatnál, minő a népszínházé volt, oly színművet, melynek épen semmi belbecse nincs, színpadra sem szabad bocsátani; de ha oda bocsátottuk, a pályadijt nem szabad tőle megtagadni, mert ebből visszaélések származhatnak, sőt már maga a tény is visszaélés. — Abban, hogy a rossz mű színre került, nem a mű hibás, hanem az, a ki színre kerülni engedte.

Szükségesnek láttuk e nézetet kimondani, mert a debreczeni Színügyegylet pályázata előttünk áll, s ohajtánók, hogy bíráló Választmányunk e tekintetben ne kövesse a főváros példáját; hanem a beérkezendő pályaművek közül, a belbecsnélkülieket pályázni ne engedje; a nyilván-

san, egy nemzet színe előtt kötelezett pályadijt pedig, az aránylag legjobb pályaműnek, kifogás nélkül adassa ki.

Miután közelebbi számunkban azt irtuk, hogy „Don Sebastian” előadásának határidejét, a leg-hitelesb forrásból tudjuk, s a hírrel másodszor is fel kellett sütnünk: ezennel nyilvánítjuk, hogy azon határidőt maga a színgazgató ur tudatta velünk.

A lefolyt évben működött, helybeli alkotmányos utczakapitányok és tizedesek, becsülettel bevégezett hivatalos működésök emlékére, mult év november 1-ső napján barátságos összejövetelt tartván; hogy ez összejövetelt, a kötelesség lelkiismeretes teljesítésének nemes érzelmén kívül, jótékony czállal is egyesítve, kellemesebbé tegyék: Marjalaki Mihály, piacutczai tizedes indítványára, 19 o. é. forint összeget adományoztak és küldtek be, főiskolai tanár s elemiiskolai felügyelő Veres László urhoz; azon kérelemmel, hogy ez összeg, a polgári és IV-dik elemiiskolában tanuló, szegény sorsu, de kitünő szorgalmu gyermekek között osztassék ki. Ez összeghez járultak, Hatvanutczából: Ecsedi István kapitány 1 frt., Szabó József tizedes 1 f., Kádár István tizedes 2 f.; Péterfiából: Molnár Mihály kapitány 1 f., Komádi Sándor tizedes 1 f., Munkácsi tizedes 2 f., Csapóutczából: Nagy Gábor kapitány 1 f., Váradi Dániel tizedes 1 f., Bakóczi András tizedes 1 f., Czeplédutczából: Szigeti István kapitány 1 f., Pinczés Mihály tizedes 1 f., Vargautczából: Nagy József kapitány 1 f., Vértesi János tizedes 1 f., Mészáros János tizedes 1 f., Piacutczából: ifju Tót András kapitány 1 f., Marjalaki Mihály tizedes 2 frttal. — Fogadják forró köszönetünket derék polgártársaink, kik a nép bizalma folytán vállalt hivataloskodásukat, ily szép tettel fejezték be.

A fővárosi lapok egy idő óta komolyan rebesgetik, hogy Lonovics Hollósy Kornélia, dalműveink személfénye, tavasszal egészen lelép a színpadról. E rossz hír még mindig fennáll, s fennállása által mindennap hihetőbbé lesz. — A főváros már gondolkozik is művésznőről, ki helyét betöltse, a mi nem kis feladat. — Tiszteletére

egy diszalbumot terveznek, mely saját jelmezképén kívül, több pályatársa, s még néhány nevezetesség arczképét tartalmazza.

Legyen szabad remélnünk, hogy a művész nem fog megfélekezni a vidékről, hol legalább is annyi tisztelője van, mint a fővárosban; és visszavonulása előtt, hacsak egyszer is hallatandja velünk bucsuhangjait.

Az akadémia palotájának építéséhez, Stühler renaissancemodoru terve szerint, jövő tavasszal hozzákezdenek. E palota építésére 580,000 frt gyűlt össze; azonban a legszigorubb számítás szerint is, nagyon sokkal többre fog kerülni. Isten segedelmével majd kiteremtsük, a mi még hiányzik. — Ugyancsak az akadémia, közelebbi közgyűlésében egy bizottmányt nevezett ki, mely az országos Széchenyi-emlék felállítására előmunkálatokat tegyen. Ezen emlékre, mindamellott, hogy még 400 aláírási ív be nem küldetett, mintegy 60,000 frt van együtt.

Miskolczon működvelő társulat alakult, mely első előadásul Sardou „Utolso levele”-ét jan. 6-kán adandja, természetesen jótékony célra. — Másnap ismét fellép.

Beküldettek: Előfizetési felhívás „Kovács Gyula költeményei”re. A szülék megbízásából összegyűjti Bihari Péter. — A hat ívnyi füzet (előfizetési) ára 50 kr., diszkötésben 1 frt. — A lisztá jövedelem fele a debreczeni, fele a miskolczi iskolának adatik, pályadíjalapul. Az előfizetések 1862-ki jan. 15-ig küldendők a debreczeni főiskolába.

A korán elhunyt Kovács Gyula egyik szebb reménye volt irodalmunknak. Életében megjelent néhány műve, figyelmet ébresztett tehetsége iránt, s midőn azok most, halála után megjelennek, ezáltal az irodalomkedvelők ohajtása teljesül.

2. Előfizetési felhívás a „Magyar ösmesék” 2-dik kötetére. Irta Balkányi Szabó Lajos. Előfizetési ár 70 ujkr., mely összeg jan. 21-ig szerzőhöz (Piaczu. 1755. sz. a.) küldendő. Frisebben él még emlékezetünkben e mű első kötete, és mi debreczeniek jobban ismerjük a kedélyes mesélgetőt, hogysem e művet ajánlgatni

szükségesnek tartanók. — Csak annyit említünk, hogy a „Magyar ösmesék” első kötetéből, 1000 példány kelt el.

3. „Az ország tükre.” Mutatvány szám. Az „Ország tükre” képes újság leendő, a tudomány, szépirodalom, művészet és ipar köréből. Szerkeszti Balázs Sándor. Megjelenik havonként kétszer, két-két nagy íven, számos képpel. Előfizetési ára 3 hóra 3 frt, és így tovább.

Mutatványszámából ítélve, egyike leendő a legéletrevalóbb vállalatoknak. Őszintén, sok előfizetőt kívánunk neki; annál inkább, mert kiállítása, — a mi képes vállalatoknál egyik fődolog, — oly szép, hogy bármely külföldi ily nemű vállallattal versenyezhet, sőt azok nagy részét tökélyben felülmulja.

4. A felső-magyarhoni kereskedő segédek első együletének mérlege. Ezen egylet, melynek célja „kereskedelmi ismeretek terjesztése és kölcsönös segélyezés” volt, közelebb feloszlatván: 130 frtnyi tőke maradványát az Akadémiának ajándékozta, könyvtárát pedig a kassai kereskedői testület levéltárába helyezte. — Ebből az tűnik ki, hogy hosszabb életet érdemelt volna.

Kivonatok

Debreczen régi jegyzőkönyveiből. *)

1546. Főbíró Szücs Gergely.

1547. „ Jánosdeák Mátyás.

1548. „ Szücs Ferencz, — jegyző Literatus Gergely.

A boldogságos szűz születése ünnepén Tatar István mint Sz.-Miklós kápolnája gondnoka, letartóztatja Szücs Márton javait.

1549. Biró Jánosdeák Mátyás.

Krisztus mennybemeneteli ünnepét megelőzőt kedden: kegyelmes urunk (gr. Török J.) parancsára, a Plebánia külső kertjéből becsü szerint eladtunk egy részt, Csintalan Ambruzs özvegyének,

*) Addig is, míg Debreczennek kimerítő, rendszeres történelmet birhatnók, kedves dolgot vélünk cselekedni azoknak, kiket e nevezetes város multja érdekel, ha e lapok hasábjain, történelmi forgácsokat közlünk Debreczen multjából. — A kivonatokra nézve megjegyezzük, hogy azok általában latinból fordítvák. Hol az eredeti: magyar, azt külön tndatjnk. Szerk.

a nyugoti oldalon 4 forintért, az árát nevezett özvegy megfizetvén, örökös birtokába bocsátottuk.

1550. Biró Bakóczy István.

1551. Biró Jánosdeák Mátyás.

Sz.-Antal ünnepén, szombaton Ötvös Sebestyén bevallotta, hogy Csapóutczában, a kastélyhoz közel fekvő házat, nemes Kopányi Mihálynak 70 frtért eladta.

Deméter vértanu ünnepét megelőző szombaton, nemes Kopányi Mihály bevallotta, hogy Ötvös Sebestyén által neki eladott azon házat, mely Csapóutczán a kastélyhoz közel, a klastrom előtt fekszik, Ötvös Lőrincznek átaladta.

Keresztelő János fővétele előtti csőtörtökön határozatotott: vasárnapokon 10 óráig, míg a templomban a szent cerimóniák be nem végeztenek, egy debreczeni se merészeljen boltokban, sátorokban, kapukban árulni.

1552. Biró Ferenczy Péter.

Kereszt feltalálása utáni szombaton, 19 senator törvényesen elhatározza, hogy a kik a Lippai ostrom után ideköltöztek, s Lippán be nem záratlak, akár Makó akár Csanádról valók, censust fizessenek. Kik pedig a Szegedi veszély után költöztek ide, s házakat vettek, azok is ezen bíróság alatt állanak, kik pedig elhagyott házakba költöztek, ezek is censust fizessenek, s ha azok előbbi gazdáik visszatérvén, a censust megtéríteni vonakodnának, házaik birtokában maradjanak.

Sz.-László előtti csőtörtökön, bíró uram a város nevében lefoglalja Igyártó Albert házat s mind vagyonát, mivel a láborból, a törvényes idő előtt eltávozott.

(Folytatjuk.)

Péterfiak színház.

Még néhány szót az Értesítő antikritikusának.

A mi Sztupát illeti, valóban kevésbé feltűnően is meglehetett volna mondanai, hogy ő hangjával kiméletlenül bánik, de miután e tehetséges színész elég erős volt, akár figyelemztetésünkre, akár más okért belátni, hogy igazságunk van, s hangját egy idő óta észrevehetőleg mérsékli, legkevésbé sem bánjuk figyelemztetésünket. — K.-nak fáj, hogy Szt. (Sir Patrick) jelmezt Huglicostumenak neveztük, de miuthogy ugyanazon jelmezt, felszólalásában K. is megrója: e pontot nem tudjuk megérteni.

K. azt is kívánja, hogy minden egyes színmű és szerep

jellemét, jellegeit, árnyalatait részletesen leírjuk s azokat az előadással összehasonlítván, olvasónk szemei előtt vonjunk következtetéseket; de arra nézve 10 Hortobágyra lenne szükségünk, melyek minden előadásnak külön hasábkot szentelhessenek.

K. megrója, hogy a nyelvtani hibákat és nyelvbottlásokat, szinte „különös előszeretettel“ megrovogatjuk. Ez a pont kétségtelenül leggyengébb pontja felszólalásának. Mi a színházat, leginkább nyelvmívelő intézetnek tekintjük, s azt kívánjuk, hogy a színész, ha nem a legelső nyelvtudós, de legalább nyelvtudó és mindenestre olyan legyen, hogy ne csak kiejtést, de kifejezést is bármelyikünk tanulhasson tőle. — A mit K. az emberi nyelv gyarlóságáról beszél, az gyöngé mentesség. Gondolja meg K. hogy tehet-e arról A. ha pupos, B. ha sánta, C. ha selyp, D. ha dadogó? Egyik sem tehet róla, de azért K. is aligha szívesen nézne végig oly színművet, melyben A. B. C. és D. szerepelnek. — A színészet iránt megszoktunk nagy követelésekkel lenni, és joggal, mert a színpad példánykép; s hogy láthassunk olyanoktól, kiknek gyarlóságait kell legyezgetnünk? — A színésztől többet követelünk, mint bármely más pálya emberétől; többek közt alakot, kiművelt mozgást a test tagjaiban s mindennekfelett jó beszédsszerveket, — s vallja meg K. ur, nincs-e igazságunk? — azonban követeléseinkből természetesen engedünk valamin, a körülményekhez képest, s mindamellét is, hogy egyetlen jól kiejtett betű nagy hatást idézhet elő s egyetlen nyelvbottlás minden illúsiót tönkre tehet, elnézzük, ha egyik-másik színész nyelve egyszer-kétszer megbottlik; de ha e nyelvbottlások a végtelenségig mennek, a nyelvtanra pedig épen semmi gond nem fordítatik, akkor nem lehet hallgatnunk. — Ha tehát K. „különös előszeretettel“ helyett „különös vigyázat“ot mond: az igazságot is megközelíti, méltatlan gyanúsítás vádja alá sem esik.

K. azt kérdi: tudjuk-e, mi egy bíráló teendője? — Azt hisszük, hogy igen! mindamellét is, hogy K. ur, — ki a következő sorban véleményünk határozott nyilatkoztatás rója meg, e kérdésre határozottan „nem“-mel felel magának. — De mi meg azt kérdezzük K.-tól: nem vette-e mindedig észre, hogy mi nem bíráló, hanem csak színi tudósító vagyunk; kinek tulajdonképp az a feladatunk, hogy az előadások külsőségét ellenőrizzük; ki azért vagyunk itt, hogy a szarvashibák kiküszöbölését eszközölni és színpadi botrányokat akadályozni segítsünk, nem pedig azért, hogy színműi jellemek s előadási remekről beszéljünk, mely esetben Don Quichotte-á válva, könyeu a színház mostani néhány lelkes látogatójának is eszébe juttathatnánk a — szélmalmost. — Azon megjegyzésére pedig, hogy a ki valamely színmű előadásáról beszélni akar, annak a darabot el kellett olvasnia, nem felelhetünk egyebet, mint hogy az képtelenség.

A „Notredamei harangozó“-ról azt mondja K, hogy Frankhon legelső s leghíresebb költője írta. E rémdrámát, — tessék csak utána járni! — Birchpfeiferné írta, ki híres és első rangú gyártója a silányságoknak, Németországban. Reméljük, hogy K. ur jövőben őrizkedni fog, Hugo Victor regényét és Birchpfeifer drámáját egy osztályba tenni, és belátandja, hogy eső és sár, élőfa és tűzifa, nap és méces, Hugo és Birchpfeifer nem mindegy. — Nagyon jó lesz K. urnak Birchpfeifert tanulmányozni.

K. egész vakmerőséggel azt állítja, hogy Cl. Frolló nem kiáltott a színpalak közzé. — Biráló — folytatja tovább — „észre sem veszi nagy dühében.“ — E pont gyönyörű mutatvány azon K. finomságából, ki minket durvasáért fedd; az első pontot pedig hallatlanná tesszük, mert azt hisszük, hogy K. ur nem gondolta meg: mit mond benne, és mert a fejtegetés legelőbb is arra vezetne, hogy az álnevű K. kilétét felett gondolkozunk, pedig megeshetnék, hogy ez esetben a személy kitudása többet ártana színészetünk ügyének, mint bármely durvaság, vagy igaztalan bírálat. — K. ur talán érteni fog minket.

Levele végén azt mondja K. hogy működésünk ártalmára van a színügynek. — Mi nem kerestük e nehéz, hálátlan hivatalt, és szívesen adjuk át „mérgeztollunkat“ K. urnak, vagy bárkinek, a ki minket e téren helyettesíteni szíveskednék, sőt biztosan mondhatjuk, hogy nem az eddigi kéz által irt bírálatok, vagy színi tudósításoknak is tért nyitni, e folyóirat szerkesztője sem vonakodnék. *)

Dec. 18. Ördögüző huszártiszt, vagy A szerelem mindent tehet.

Dec. 19. Norma. A minapi szereposztással, egyébiránt ma sokkal jobban, mint először. — Norma (Sanca A.) leginkább tetszett ott, hol erős hangját mérséklé, például az első felvonásban; de már a másodikban, különösen a végjelenetben, több melegséget s lágyabb érzést szeretnünk volna dalaiba önteni. Így a mi érzéseink is hidegen hagytak. — Jóakarólag figyelmeztetjük őt, hogy fejeke inkább XIV-dik Lajos korabeli volt, mint Irmenzul főpapnője; jobb kezét pedig, a legnagyobb izgultságban se tegye csipejére. — Az Adalgisával concertando énekelt párdalokban, az éneket előbb egyik, később másik dalolván: alkalma volt a közönségnek, az énekmodort összehasonlítani s abban felfogása és tetszése szerint válogatni. — Sever (Reszler) eleitől végig jó hanggal és érzéssel énekelt. — Adalgisa (Térei A.) hibátlanul éneklé lágy dalait, különösen jó volt Severrel kettőse, s Normához intézett engesztelő dala. — Szerintünk a Normávali kettősökben jó hatást tenne, ha a gyöngébb hang mondaná a magasbakat. E változtatás nem rontaná az illusiot, a párdalnak pedig előnyére válnék. — Oroveso (Baráthy) jobb volt, mint első előadáskor, csak külalakjára nézve van kifogásunk. Tisztessébb szakált s ősz szemöldököt ohajtottuk volna; most szemöldei, bajusza, szakála, különböző színűek voltak s a gyér szakál nem takará el a fiatal arcot. — Dal és zenekar jók. — Nézők közép számmal.

*) Mi pedig helyet adunk e hosszú polemianak, mert az nézeteket fejteget s nem kevésbé a dologra tartozik, mint bármely színbírálat. De nem tennők azt olyannal, mely magán érdekeket képviselvén, vagy veszekedéssé fajulván, t. olvasóinkat csak untathatná vagy bosszantaná. — K. urnak részünkről azt feleljük, hogy szívességet tesz velünk, ha a Hortobágy nyelvtani hibáira figyelmeztet, mert mi szeretünk tanulni s a jó tanácsot követni mindig készek vagyunk. — Az Értésítő pedig üdvözlöjünk, hogy 19-ik évi folyamában; valahára eszébe jutott valamit is közölni s örülünk, ha a Hortobágy ártatlan okozásával, Debreczennek e régi lapocskája, végre mégis hivatásának színvonalára emelkednék. Szerk.

Dec. 21. Három kis vigjáték, melyek közül a Földszint és lebuiban Timár (Lejtty) eleinte mérsékelt comicum, később művésziellen, de mindig mulatságos, derült játékkal igyekezett a műképtelenségeit feledtetni. Bárcsak a frivolságokat is el tudta volna simítani! de azok általában botrányos meztelenségben jönnek hozzánk, a francia színpadról; s míg ott — részint helyi viszonyok, részint és főkép a kifejezés modoránál fogva — az előadásokat fűszerezik, nálunk alig nyújtanak egyebet, a tisztátalan gyönyör egy neménél.

Csak tíz új krajezár francia vigjátékcsocka, mely Mártonffy fordítása szerint, nálunk ma került először színre. Pillanatnyi hatású mű, mely csak szorultságból veendő ismét elő, de ekkor, hasonló művek közt, nem utolsó helyen áll. — Meséje bizarr, jelenetei csattanók, s a különczködést kedvelőknek hatásosak. Váczy V. (Matild) és Foltényi (Szinyei) mindent elkövettek, hogy az előadást érdekessé tegyék.

Az első beteg itt másodszor adatott. E műben Timár (Durocher) mérsékelni szokta comizálási hevét, s ez által a közönség minden osztályát kielégíti. Figyelmeztetjük őt e körülményre, s kérjük, hogy ne keresse túlzásokban azt, a mit csupán mérsékelt játékkal érhet el. — Sánta (Rigaud) a siket vén szolgát remek comicummal személyesíté. — Tóth Linának épen nincs birtokában azon naivság, mely Albertina szerepéhez szükséges. —

Még egy megjegyzésünk van. Vidéki színészetünk szegény állapota, sokra kényszeríthet egy-egy színigazgatót; de annyira egyáltalában nem szabad mennünk, hogy oly egyéneket léptessünk színpadra, kiknek szemmel látható testi hibájok van. Testileg nem ép egyének szereplése, ha volna is bennök némi tehetség, nem csak minden illusiot leront, hanem botrányoztat is.

Dec. 22. A bohóc és családja. Francia dráma.

Dec. 23. A kunok. Császár 4 felvonásos eredeti dalműve. — Mezei (Uzád) szép hangjának teljes erejében volt, s általános tetszésben részesült, Térei A. (Margit) általában jól énekelt, különösen tetszett a 2-dik felvonásban Uzáddali párdala, mely ismételtetett is, s erre következett magándala. — Prielle (Andorási) megelégedésre adá szerepét, s ismételjük, hogy ha folytonos gyakorlat által hangja simábbá lesz, növekedő tetszésben részesülend. — Baráthy (Rétel) igen jól tette, hogy e kis szerepet felvállalá, mert hozzájárulta az előadás, különösen a 2-ik felvonásbeli ötös dal érdekét nevelte. — A párdalok jók voltak. A bosszukardalt, a közönség nagy többsége ismételtetni ohajtá, mi azonban egyes unatkozók gyér piszegése miatt ezuttal elmaradt; de nem látjuk helyén kívül, figyelmeztetni a rendezőseget, hogy egyes pisszegések ne zavarják, s a közönség kíváncsiát, mely ugysis ritkán nyilatkozik, teljesítse. — Nem tudjuk elhallgatni azt sem, hogy egy pár ember, a legszebb jeleneteket beszélgetésével zavarta; ez mindenesetre a hallgatni s élvezni szerető közönség iránti figyelmetlenség, s véleményünk szerint, a ki nem bír operában gyönyörködni, vagy ott unatkozik: jó szolgálatot teend a közönségnek s a társulatnak, ha otthon marad. — Az előadás általában a sikerültebbek közé sorozható. — Nézők elegenden.

Dec. 26. IV. László. Dobsa drámája.

Felhívás

a vidéki szini nyugdíj és segély alapítása érdekében.

A budai népszínház egyik fő céljául tűzte ki a vidéki szini nyugdíj és segély alapítását; ezt a népszínház megalakításakor kibocsátott egy hirdetésen közzé is tette.

Ebből indulva ki, a budai népszínház nevében tisztelettel kérem fel a vidéki t. cz. szinigazgatókat, színészeket, a nemzeti színház tagjait, és az irodalom bajnokait, szíveskedjenek ez ügyben bizonyos tervezetet, kimerítő vázlattal, 1862-dik évi virágvasárnapig a budai népszínházhoz levélben küldeni.

Szándékom 1862-dik évi husvét nagy héten, a szünnapok alatt, az irodalom-, nemzeti színház-, vidéki színészek és a budai népszínház tagjaiból alkotott gyűlést tartani, mely az addig beérkezett tervezetekből alapszabályokat készítené, hogy már 1862-dik évi husvét napjától a vidéki szini nyugdíj és segély alapítása megkezdethessék.

Egyelőre az érdemekben megöszült elaggott vándor színészek segélyezése remélhető csu-

pán; ne hagyjuk hát őket még hosszú évek során át, a koldusbot nyomorával küzdve szenvedni.

Molnár,

a budai népszínház igazgatója.

Szerkesztő izenetei.

Hortobágyi dobos. — Képtelenség ezt a levelet kiadni. Ezzel a finom gunnyal könnyen magunkat metszhetnénk meg. Különb is, azért hogy Miskolcz főjegyzője ezelőtt városi irnok, aljegyzője pedig (főjegyzői ranggal) cs. kir. kézbesítő volt, lehetnek ők becsületes emberek. — A másik megtörtént. —

Sz. A. H. M. Vásárhely. — A szíves ajánlatért köszönet! de lapunk köre sokkal szűkebb, hogysem Debreczenen kívül más vidéket is, rendes rovat által képviselhessünk. — Egyes érdekes híreket szívesen veszünk; de rendes tudósítást, csupán a színeszetről és oly tárgyokról kérünk, melyek Debreczenre vonatkoznak. — Mihelyt lapunk köre kitágul, (s ez rövid időn megtörténhetik,) örömmel fogadjuk el az ajánlatot. — Versekkel el vagyunk látva; különösen szerelmes versek közül, csak olyakat akarunk közölni, melyek egy vagy más tekintetben kitűnők.

Piacziárak dec. 24-kén.

Középár: 1 Pozsonyi mérő tiszta buza 4 f. 20 kr. — Kétszeres 3 f. 50 kr. — Rozs 2 f. 70 kr. — Árpa 1 f. 90 kr. — Zab 1 f. 30 kr. — Tengeri 2 f. 90 kr. — Köles 2 f. 90 kr. — Kása 5 f. 20 kr. — Egy mázsa szalonna 26 forint 30 fillér — Egy font marhahús 18 kr.

Felszólítás a Hortobágy érdekében.

A Hortobágyból két havi folyam van a t. közönség kezei közt.

Létrejött rögtönzöttebb vala, eddigi élete ziláltabb korszakba esik és rövidebb, minthogy eddig, azon pártolásban részesülhetett volna, melyre iránya és tiszta szándékai mellett jogosan számíthatni vélt. — De azért nem csüggedt el, és nem akar elcsüggedni; hanem — mint eddig tette, — ezentúl is tántoríthatlanul iparkodandik célja felé, és miután azon osztályt, melynek felvilágosítása és a közügyek részére megnyerése végett alakult, előfizetői közt képviselve alig látja, közleményében, a körüle sereglett miveltebb osztály igényeit leginkább szem előtt tartva, fogja e nemes város és közönségének érdekeit őrizni, ápolni; a nélkül azonban, hogy kitűzött programjával egészen megváltoztatná.

Ezen cél tekintetéből, bizalommal fordulok e nemes város közönségéhez, és azt a Hortobágy-nak minél nagyobb szellemi és anyagi pártolására buzgón felkérem; igérvén részemről, hogy a lapnak érdekesbitésére mindent, a mi tőlem telik, elkövetendek.

A Hortobágy egész félévi folyamára (1861 novembertől 1861 aprilig) folyvást előfizethetni, a lap homlokzatán olvasható feltételek mellett. **Helybeliek a következő (1862 jan.—apr.) négy havi folyamra is előfizethetnek egy ofrttal.**

Debreczen 1861. Dec. 18.

Illéssy György

szerkesztő.

Szerkeszti: Illéssy György.

Kiadja a debreczeni Színügyegylet.